

6. Kalichak Yu.L. Formuvannya profesiynoyi kompetentnosti u systemi pidhotovky maybutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoyi osvity [Formation of professional competence in the system of training future teachers of preschool education institutions]. *Ukrainian education in the conditions of integration into the European environment* : Collection of scientific works edited by O. Karpenko. Drohobych : Editorial and Publishing Department of Ivan Franko State Pedagogical University in Drohobych, 2019. P. 80–88.

7. Kompetentnisnyy pidkhid u suchasniy osviti: svitovyy dosvid ta ukrayinski perspektyvy [Competency approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: Library of educational policy] / edited by O.V. Ovcharuk. Kyiv : «K. I.S.», 2004. 112 p.

8. Nazarenko G.I. Profesiyna kompetentnist osobystosti vyklada-cha pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity [Professional competence of the personality of a teacher of postgraduate pedagogical education]. *Osvita Donbasu*. 2010. No. 2. P. 80.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ СУЧАСНОГО ВИХОВАТЕЛЯ

Ірина КОВАЛЬ
м. Дрогобич

Вихователь відіграє надзвичайно значиму роль в освітньому процесі закладу дошкільної освіти щодо становлення та розвитку особистості дошкільника. Він має бути самодостатньою особистістю, відповідати ідеалу, якого чекає від нього дитина, а отже, володіти професійною і особистісною етикою, одночасно засвоївши необхідні професійні якості та педагогічну компетентність задля впливу на саморозвиток дітей.

Психолого-педагогічний портрет сучасного педагога закладу дошкільної освіти передбачає, на нашу думку, певний набір особистісних якостей, зокрема «таких:

1. Наукова підготовка та особистісний педагогічний талант (такт, самостійність та педагогічна творчість).

2. Об'єктивність, уважність, чуйність, стійкість, витримка, самокритичність і справжня любов до дітей, адекватність самооцінки, що забезпечує активність педагога; цілеспрямованість, емпатію тощо» [4, с. 4].

Вихователі – ентузіасти своєї справи, люди творчі, котрі безмежно люблять дітей і свою професію. Їх вирізняє з-поміж інших професій оптимізм, життєва активність, комунікабельність, спроможність до навчання, здатність до засвоєння комп'ютерної техніки. Однією з найважливіших якостей сучасного вихователя вважаємо вміння дарувати дітям любов і ласку.

Закон «Про дошкільну освіту» «передбачає:

1) індивідуальні потреби дитини, пов'язання з її життєвою ситуацією та станом здоров'я, що визначають особливі умови здобуття нею освіти (далі – особливі освітні потреби), індивідуальні потреби окремих категорій дітей, зокрема з обмеженими можливостями здоров'я;

2) можливості опанування дитиною відповідних компетентностей, котрі передбачені відповідними документами на різних етапах їх реалізації» [5, с. 27].

Дошкільне дитинство є важливим і самобутнім періодом життя людини, етапом формування основ базової культури особистості, засвоєння системи моральних еталонів та особливої сприйнятливості до виховних впливів. Саме тому дуже важливо, який саме педагог працюватиме з дітьми задля успішної реалізації завдань ЗДО та формування необхідних якостей.

Більшість дітей віком від 3 до 7 років відвідують дитячі садки, і батьки у справі виховання покладаються на вихователів.

Сьогодні вихователь дитячого садка – це людина, котру діти бачать часом частіше, ніж своїх батьків. На його очах малюки ростуть, навчаються, сміються і плачуть, звикають до певного режиму, радіють прогулянкам і поволі дорослішають. Далеко не кожен наважиться присвятити власне життя найменшим, стати для них найближчою людиною, допомагати здійснювати перші кроки в житті, вчити добра, любити своїх родичів, своє місто, свою країну.

Сучасний вихователь має бути грамотним фахівцем, котрий орієнтується в розмаїтті технологій і методик формування особистості людини. Це також хороший психолог, спроможний вникнути у складну систему взаємовідносин дітей та їхніх родичів. Одночасно це й чуйний, завжди готовий до співпраці та взаємодопомоги колега, що здатен продуктивно взаємодіяти. Цілеспрямована самоосвіта, постійний пошук нових засобів і методів роботи з дітьми і при цьому використання кращого педагогічного досвіду вирізняє прогресивного вихователя, трансформує цю професію у цікаву, соціально необхідну дільність [2].

Відомий педагог-новатор Ш. Амонашвілі говорив: «Вихованець – це людина, яка професійно приймає на себе відповідальність за розвиток іншої людини» [1, с. 127].

У дошкільному дитинстві починається формування особистості малюка, започатковується його соціальна спрямованість, відшліфовуються навички суспільної поведінки.

Специфіка дитячого віку (вразливість, легка навіюваність, емоційність, швидка збудливість і втомлюваність) визначає педагогічний вплив вихователя, котрий повинен володіти не тільки інтелектуальними та спеціальними здібностями, але й особистісними властивостями.

У сучасній педагогічній літературі не існує єдиної думки про значимі професійні та особистісні якості вихователя дитячого садка, котрі визначають його педагогічну діяльність. На наш погляд, як і будь-якому іншому педагогові, що працює з дітьми, йому мають бути притаманні: вимогливість до себе, педагогічний такт, педагогічне орієнтування, відчуття новачі у педагогічній діяльності, знання психолого-педагогічних основ едукації, індивідуальний підхід до вихованців, забезпечення всебічного й гармонійного розвитку дітей, вміння ефективно виконувати заплановане, вміння об'єднувати свої дії з діями батьків, ефективно взаємодіяти з усіма родичами дошкільника [3].

Найважливіші якості педагога – щирий інтерес до дитини, широта кругозору, толерантність, конструктивність мислення, доброзичливість, розуміння особистості кожного вихованця[7].

Унаслідок дотримання цих принципів можливе виховання у дитини таких рис, як ввічливість, шляхетність, патріотизм, доброта, довіра, обов'язок, гідність, інтелект, краса, культура, освіченість, відповідальність, совість, емпатія, справедливість, милосердя, співчуття, тактовність, працьовитість, честь, чуйність тощо.

Робота дошкільного педагога вимагає незвичайної самовіддачі. Жити інтересами дітей, чуйно реагувати на всі зміни, котрі відбуваються з ними, піклуватися про їхній гармонійний і всебічний розвиток, важко і приємно одночасно.

Вихователь зобов'язаний вміти знайти індивідуальний диференційований підхід до кожної дитини, створити у неї відчуття, що в ЗДО комфортно і зручно. При цьому кожен малюк має відчувати, що він потрібен, його проблемами, турботами, досягненнями та успіхами цікавляться. Вихователь має стати тією людиною, з

котрою малюк захоче поділитися радістю чи горем. Хороший педагог радіє кожній найменшій і незначній перемозі своїх вихованців.

Діти проводять у ЗДО практично весь день, тому вихователь повинен піклуватися про їхній розвиток, стан здоров'я, загартування та харчування, тобто існує необхідність ґрунтовного опанування здоров'язбережувальних компетентностей загалом. Діти повинні достатню кількість часу перебувати на вулиці, багато рухатися, при цьому не переохолоджуватися і не перегріватися, добре харчуватися, дотримуватися режиму, спати вдень і, звичайно, не забувати про дисципліну.

Акуратність, охайність і дотримання всіх правил особистої гігієни є пріоритетними якостями вихователя. Йому необхідно пильно стежити за своїм одягом, зовнішністю, адже він – взірець для малюків.

І навіть досвідчені фахівці дошкільного профілю відчують великі труднощі у своїй роботі. Багато педагогів змушені переглядати власні цінності та життєву позицію загалом, звикати до нового педагогічного мислення, до нових обставин життєпобутування через війну, дистанційне навчання, часті та тривалі тривоги, надмірну тривожність дошкільників тощо.

Процес едукації у ЗДО в сьогоdnішніх умовах «військового стану» потребує переосмислення та переорієнтації організаційно-методичної роботи за такими напрямками функціонування дошкільної освіти України: діджиталізація або використання додаткового цифрового ресурсу задля організації дистанційного, змішаного чи очного формату навчально-пізнавальної діяльності у закладах дошкільної освіти; максимальний застосунок веб-ресурсів ЗДО (розміщення методичних кейсів, створення й поповнення банків розвивальних ігор для дітей дошкільного віку, відео-заняття, описи та алгоритми проведення дослідів та експериментів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей; організація роботи з батьками на основі партнерської взаємодії, адресне консультування та просвіта батьків, моніторинг їхніх потреб і запитів отримання

освітніх послуг задля подальшого проектування індивідуальної освітньої траєкторії дітей дошкільного віку в період війни; створення умов для професійного розвитку педагогічних працівників, зокрема організації дистанційної та змішаної форми освітнього процесу, психолого-педагогічного супроводу дітей та членів їхніх родин в умовах війни тощо; застосування ефективних каналів комунікації з батьками та педагогічними працівниками; спостереження за психологічним та емоційним станом дитини, фіксація випадків регресивного стану; проведення рухливих ігор, фізичних вправ, залучення практичного психолога тощо; зміна програм підготовки вихователів, керівників ЗДО відповідно до нових реалій» [6, с. 7].

Вимоги до педагогів нині є надзвичайно високими, зокрема щодо: знання методичних основ педагогічної діяльності та психологічних основ вікової педагогіки, оволодіння інформаційно-комунікативними технологіями. Сучасний вихователь повинен засвоїти новітні технічні засоби навчання, адже такими є нові жорсткі вимоги часу, котрі диктують свої безальтернативні правила, а також є причиною надмірної заорганізованості педагогічного процесу у дитячому садку, досить жорсткого контролю, втрати впевненості у своїх силах у значної частини педагогів, що свідчить про почуття незадоволеності своєю роботою [7; 8; 9].

Таким чином, ми можемо намалювати психолого-педагогічний портрет сучасного педагога закладу дошкільної освіти, проаналізувавши його основні властивості та якості.

Сучасні дослідники вважають, що любов до дітей є найважливішою рисою педагога. А ще – схильність людини працювати та спілкуватися з дітьми.

Дуже важливо, що особистість педагога, його стан повністю відображається на стані, поведінці та особистості дитини не лише у період навчання у ЗДО, але й у наступні роки.

Психологічний портрет фахівця дошкільного профілю передбачає: врівноваженість, силу та гнучкість нервової системи; стриманість емоцій; наявність позитивних емоцій (радість, задоволення,

щастя тощо); стійкість; достатньо високий рівень розвитку мислення, пам'яті, сприйняття; здатність до творчої уяви, фантазування, педагогічної творчості загалом; молодий вік (за віком, за духом, за манерою поведінки); прихильність до дітей, сердечність, гуманність, уважність, щирість тощо.

Далеко не кожна людина, котра здобула професію вихователя, зможе стати успішним і ефективним вихователем. Робота на цій посаді потребує прагнення йти до дитячого садка з гарним настроєм та бажанням нести дітям нове й неодмінно позитивне. Необхідно при цьому мати життєрадісний і веселий характер, вміння не сердитися на дитину, уникати монотонності, нудьги, сірості буднів. Діти оптимістичні за натурою і цінують якості свого наставника, якого намагаються наслідувати своєю поведінкою. Завжди треба пам'ятати, що жодна методика не замінить найкращого серця вихователя.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвілі Ш. Майстерність родинного виховання : монографія. Київ : Школа, 2017. 440 с.
2. Беленька Г.В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : монографія. Київ : Університет, 2011. 320 с.
3. Богуш А.М. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти у вищому навчальному закладі. *Реалізація європейського досвіду компетентнішого підходу у вищій школі України* : матеріали методичного семінару. Київ : Педагогічна думка, 2009. С. 271–281.
4. Железна Л.Б. Професійна підготовка педагога-вихователя : монографія [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bank.orenipk.ua>.
5. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2011. *Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України* / упорядники Панок В.Г., Цушко І.І., Обухівська А.Г. Київ : Ніка-Центр, 2005. С. 24–33.